

<https://doi.org/10.31861/mediaforum.2024.14.300-308>

УДК: 316.24:07]:316.62

© Олександр Соснін¹

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ СТВОРЕННЯ В СУСПІЛЬСТВІ НОВОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ В МЕДІАСФЕРІ

У статті автор досліджує важливі питання у сфері розвитку новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Зокрема детально аналізуються процеси соціалізації і комунікації людини і різноманітних форм її організації в цифровому середовищі. Докорінне реформування всіх систем освіти, обліку і комунікації громадян у «цифрову добу» має призвести до переосмислення усього стилю суспільно-політичного життя у ХХІ столітті, а також до формування нової свідомості громадян щодо інноваційного мислення та відповідальності в роботі з інформацією.

Автор констатує, що у новій ситуації створення навіть досконаlih правових норм і процедур стає не просто мрією, а умовою виживання України як держави. За таких умов запорукою вирішення владною елітою країни світоглядних проблем щодо інноваційного розвитку стає розуміння прав власності на такі феномени як інформація та інформаційні ресурси.

Ключові слова: інформація, сучасна людина, інформаційно-комунікаційна політика, інформаційно-комунікаційні технології, інноваційна діяльність.

On the Need to Create a New Innovative Culture in the Society Media Sphere

In the article, the author examines important issues in the development of the latest information and communication technologies (ICT). In particular, the processes of human socialization and communication and various forms of its organization in the digital environment are analyzed in detail. Funda-

¹ Доктор політичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, академік Української академії політичних наук. E-mail: alvas.sosnin@gmail.com; ORCID 0000-0003-4188-0887

mental reform of all systems of education, accounting and communication of citizens in the “digital age” should lead to a rethinking of the entire style of social and political life in the 21st century, as well as to the formation of a new consciousness of citizens regarding innovative thinking and responsibility in working with information.

The author states that in the new situation, the creation of even perfect legal norms and procedures becomes not just a dream, but a condition for the survival of Ukraine as a state. Under such conditions, understanding the ownership rights of such phenomena as information and information resources becomes the key to the solution of worldview problems by the country’s ruling elite regarding innovative development.

Keywords: *information, modern man, information and communication policy, information and communication technologies, innovative activity.*

Постановка проблеми. Сьогодні, коли світові політичні гравці, зруйнувавши науково-освітній і промисловий капітал соціалістичної України, нав’язують нашій владній еліті ідеї глобалізму і, що страшніше, ультраглобалізму, шукають начебто шляхи встановлення миру у війні, яка виникла на теренах України, наша вкрай розбещена безвідповідальністю за владу еліта починає активно вести мову про інноваційний розвиток країни. І це в умовах фізичного виживання українського народу, а тому виключно важливо зрозуміти, як вона планує спрямувати народ, над яким Захід вочевидь випробовує програму антропологічного переходу на кшталт кастової системи Індії. Відомо, що там прошарки суспільства відрізняються одне від іншого просто полярно, як два біологічні види. Такий шлях для України, яка ще наприкінці вісімдесятих років минулого століття входила до десяти економік світу, взагалі важко уявити, однак, ми це бачимо в умовах сьогодення, коли загальносвітова енергетична криза і змагання країн світу за ресурси – людські, матеріальні, енергетичні, фінансові тощо, підкорили нас хаосом подій глобального виміру.

Вибиратися із об’ємів світового хаосу нам виключно важко, для цього необхідно зосередитись на організації і виконанні стратегічно важливих планів не просто розвитку, а збереження незалежності України.

Виклад основного матеріалу. Безумовно, інноваційну спрямованість розвитку України обумовлює безліч факторів, однак, мабуть найголовнішим слід вважати керовану суспільством роботу інфор-

маційно-комунікаційної сфери. Сьогодні, коли в глобальному інформаційно-комунікаційному просторі на повну силу впевнено працювали три головні винаходи ХХ століття – мобільний телефон, комп'ютер і internet-комунікація, світ з особливою гостротою відчуває потребу, насамперед, у виваженій інформаційно-комунікаційній політиці, оскільки вона формує суспільно-політичний настрій і орієнтує націю на перемогу в умовах нового науково-технологічного переподілу світу. На початку індустріальної доби світового розвитку владним колам України вдалося створити певні умови для розвитку новітніх на той час технологій. Ми не можемо не відзначати небачені темпи, якими зростав в Україні вплив інноваційних факторів на реальне життя, економіку і освіту країни, як активувалися процеси обміну, вибудовуючи нову інформаційно-комунікаційну структуру суспільства. Країна швидко набула ознак машинобудівної та аерокосмічної держави високого рівня і встигла інтегруватися у високу хвилю «інформаційно-комунікативної енергії» інноваційної діяльності. Цьому сприяла, перш за все, державна інформаційно-комунікаційна політика та пропаганда впевненості в перемозі ідей науково-технологічного розвитку. На жаль, жорстка ідеологічна позиція радянської влади, як доводить час, трималася на ілюзорних уявленнях можновладців про те, що науково-технічні відкриття фізиків, математиків, хіміків, біологів та інших вчених належать народові. Специфікою створення комуністами інновацій соціокультурної системи було те, що місце людини в ній обумовлювалось виключно ідеологією колективізму. Про це свідчать вірш Є. Долматовського, який було опубліковано в газеті «Правда» 18 серпня 1934 року:

*«Мы летим к бесподобной славе, –
Вот уже города понеслись.
Это крылья стальные расправив,
Вся страна устремляется ввысь!».*

Те, що сьогодні Україна має власний величезний науково-технічний потенціал на всіх напрямках розвитку сучасної економіки знань, а накопичений інформаційний ресурс начебто дозволяє вітчизняній економіці, науці й освіті встати на рейки інноваційного розвитку, вже треба доводити.

На жаль, події останніх років свідчать, що наша владна еліта проводити відповідну інформаційно-комунікаційну політику не здатна. Тому що це не просто медійна політика і використання новітніх ін-

формаційно-комунікаційних технологій, а виключно складна сукупність політико-правових методів використання національних інформаційних ресурсів.

За всі часи наша владна еліта формувалася як вибраний прошарок суспільства, однак, як виявилось, думаючим/мислячим інтелектом нації вона не була. Обрані до владних структур можновладці завжди прагнули збагачення і виконували лише функцію наглядців за процесами творення в наукових і науково-освітніх установах. У нас досі непохованою є сталінська система організації науки. Ми звикли думати, що владна еліта керує діяльністю і зростанням професійних еліт в науці, освіті, економіці тощо і, як наслідок, формує архітектуру політико-правових відносин у суспільстві, однак, побачили, що її амбітні і, головним чином, подекуди авантюристичні ідеї щодо моделей суспільно-політичного або науково-технологічного розвитку країни, які виникали у деяких наших «обраних народом» лідерів, завжди проголошувались як інтереси народу щодо розвитку економіки країни, але не мали потрібного соціально-політичного обґрунтування і виявлялися нежиттєздатними. Безумовно, вони були більш складними та багатовимірними, аніж ми їх бачили в проєктах влади, оскільки вони реально вибудовались як стратегії дій лише на чорно-білих шахівницях (Бжезінський, 2000).

Всі роки владна еліта України здійснювала керівництво країною аж ніяк не за рахунок розвитку інклюзивних інститутів в управлінні державою. Керована партією більшовиків, відкидаючи ініціативу, знання і здобутки світових наукових еліт, країна намагалась стимулювати, перш за все, розвиток науково-технічного прогресу директивними методами, до кінця не усвідомлюючи, що без розвитку демократичних методів облаштування суспільно-політичного, освітнього і науково-технологічного життя геополітичним конкурентам легко було перехопити управління країною. До того ж, оскільки компартія України, як виявилось, не була настільки ідеологічною щоб її гучні декларації із програмами псевдоекономічних перетворень у кращому випадку залишали ситуацію в пропаганді світових трендів розвитку незмінно програшною, а у гіршому – оберталися вкрай несприятливими наслідками для населення через відсутність адекватного розуміння інструментарію, яким влада оперувала, що свідчило про небажання влади їх бачити. Як наслідок, в суспільстві ще наприкінці дев'яностих років минулого століття сформувалося скептичне

ставлення до можливостей владної еліти втілити оголошені перебудовою плани перетворень, а тому і сьогодні питання щодо того, чи вдасться їх реалізувати, залишається відкритим.

304 — Безумовно, Україна на початку ХХ століття першою вступила в еру авіабудування, створення атомної зброї, танкобудування, а після, в п'ятдесяті роки, балістичних ракет, авіаносців, але слід визнати, що стійкий розвиток України відбувався не завдяки створенню інклюзивних інноваційно спрямованих науково-освітніх систем і центрів, які власне і мали стати базовим елементом при розбудові України як постіндустріальної держави. Здатність суспільства і держави до підтримки своїх громадян при реалізації постійних нововведень (інновацій), які генерували інженери і науковці, і мала вирішальне значення для розвитку країни, виявилась слабкою. І хоча Україна в ХХ столітті була причетна до трьох інноваційно спрямованих технологічних проривів людства, які стали символами світового інноваційного розвитку – підкорення атомної енергії, виходу у Космос, виникнення Internet (останній було створено частково як реакція на ракетно-ядерну загрозу), події, які розгорнулися в світі навколо України на початку ХХІ століття, знищили зусилля, як мінімум двох поколінь, спроможних до інновацій вчених, освітян і фахівців інженерно-технічного корпусу.

Сенс терміну «інновація» буквально означає «втілення наукового відкриття або технічного винаходу в нові технології або вироби». Його свого часу обґрунтував економіст, професор Чернівецького університету Йозеф Алоїз Шумпетер (Шумпетер, 1995). Його книги стали інноваційно мобілізуючою силою світового розвитку із моменту видання і, таким чином, Чернівецький університет сприяв впровадженню світового рівня науково-технічних досягнень індустріальної доби. Яскравим прикладом інноваторства Чернівецький університет був для України в 1973 році, коли саме завдяки його науковим школам в галузі наук про фоточутливі напівпровідники в Чернівцях за рішенням директивних органів було збудовано науково-технологічний центр загальносоюзного значення, але місто не спроміглося стати наукоградом, не вистачило медійності.

Інноваційний процес вимагає не тільки певного ступеню розвитку економічної системи, до чого здатні не всі країни внаслідок не досяжності певного рівня науково-технічної і освітньої діяльності в суспільстві. Інноваційна діяльність або перенесення наукових до-

сягнень в інженерні креслення і промислові технології розглядається навіть як нова функція промислових виробництв і без підтримки медійних засобів і відповідної інформаційної політики держави неможлива. Вона, використовуючи всепроникну природу інформації, адсорбує на в собі всі знання і технології, революційно змінюючи відношення людства до інформації, масивів знань як ресурсу розвитку, які справедливо вважаються нематеріальним активом кожної країни. Це змушує актуалізувати питання обов'язкового залучення медійних програм до розбудови в Україні інноваційної економіки і, особливо, в її надважливішій частині – організації державної безпеки (Соснін, 2017).

Різноманітні аспекти економічного, екологічного або соціального значення інноваційного спрямування розвитку України вимагають вирішення безлічі питань, а іноді й виконання радикальних дій, при впровадженні нових законів і норм в суспільно-політичному житті та формування нової свідомості громадян щодо інноваційного мислення та відповідальності в роботі з інформацією. Постійне оновлення знань в новій хвилі розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, цифровізації і пов'язаним з нею впровадженням систем штучного інтелекту вимагає від фахівців медійників опрацювання грандіозних і багаточисельних планів діючого Уряду таких, як, наприклад, «Країна в смартфоні». Взагалі тотальна інформатизація суспільно-політичного і економічного життя держави вимагає від всіх, по-перше, освітян докласти значні зусилля для опанування суспільством сучасних знань, а, по-друге, здатності суспільства контролювати всі процеси використання інформаційно-комунікаційних технологій для вибудови стійкої інформаційної політики держави. Це обумовлено вирішенням складних питань обґрунтування шляхів, владних дій еліти в суспільстві, для якого, на жаль, зрада давно стала нормою суспільної моралі. Нам потрібно системно залучити світовий досвід проведення не тільки політико-правових реформ, а, головне, створення новітніх методів використання медіа-технологій для раціонального використання накопичених в Україні інформаційних ресурсів. Ми маємо навчитись публічно окреслювати контури проблем, які існують тут в системі державного управління. Особливої уваги потребує інноваційна спрямованість у розвитку науково-освітньої, науково-технологічної та політико-правової сфер, оскільки вони стають каркасом при розбудові суспільства майбутнього, в

якому інтереси країн розколюються заради збереження економічних зон впливу.

Зрозуміло, що така постановка проблем національного розвитку суспільно-політичних відносин має стати предметом особливої уваги владної еліти країни. Об'єднуючи народ як націю при переході суспільства на новий технологічний рівень – Індустрії 4.0 і 5.0, владна еліта має більш активно інформувати наше суспільство про новітні ідеї організації світу, зокрема, про глобальні проекти перебудови світу, як то «Нова Речь Посполита», «Нова Османська імперія» тощо. Свої вимоги до перебудови інформаційно-комунікаційної політики держави висувують зміни в побуті громадян, які пов'язано із розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, війною... Розвиток інформаційно-комунікаційної сфери вимагає законодавчого надання їй більшого прагматизму і безпеки.

306 — Інноваційна спрямованість інформаційно-комунікаційної політики має розглядатися як можливість встановити принципово нові відносини між державою, суспільством і кожною людиною, про що наголошував свого часу президентом Кеннеді – «Не запитуйте, що Ваша держава може зробити для Вас, запитуйте, що Ви можете зробити для Вашої держави».

Слід розуміти, що інформаційно-комунікаційна політика держави має враховувати активність населення, здебільше аматорів, які часто травмують суспільство своїми непрофесійними висновками про події, які вже понад півстоліття контролюються транснаціональними фінансово-економічними угрупованнями. Протистояти хаосу і впливу на свідомість наших громадян важко і не тільки при прийнятті рішень щодо перебудови процесів в реальній економіці, але й пояснюючи необхідність встановлення нових суспільно-політичних і політико-правових відносин в нашому суспільстві. Облаштувати країну в умовах хаосу, коли впровадження будь-якого науково-технологічного винаходу або науково-технічного відкриття доводиться відстоювати при доведенні до практичного застосування, стає виключно складним процесом. Він вимагає органічного поєднання інформаційно-комунікаційних і організаційних зусиль творчої і владної еліт.

Висновки. За таких умов створення тут своїх, навіть досконалих, правових норм і процедур стає не просто мрією, умовою виживання України як держави. За таких умов запорукою вирішення владною

елітою країни світоглядних проблем щодо інноваційного розвитку стає повне розуміння прав власності на такі феномени, як інформація та інформаційні ресурси. Без перебільшення, це стає проблемою національної безпеки. Радикальних змін потребує, перш за все, система політико-правових засад в житті суспільства з метою подолання існуючого рівня корумпованості не тільки керівників владних структур, а всього нашого суспільства. Корумпованість владної еліти діє не просто проти підвищення авторитету інклюзивних інститутів влади в управлінні державою, вона свідчить про її зацікавленість в збереженні сучасного стану економіки і суспільно-політичних відносин.

Перемога над корупцією стає найважливішою умовою для суспільства при розбудові засад інноваційної економіки, умовою забезпечення сталого розвитку рівня безпеки нації та держави в сучасних надскладних умовах переходу людства від «нафтової економіки» до нового технологічного укладу. Зрозуміло, що починається вона з розробки інклюзивними структурами стратегічних планів розвитку медіасфери країни, які мають передбачати реалізацію всіх політико-правових методів науково-технологічних і організаційно-правових ідей інноваційного спрямування з метою підвищення рівня інтелектуальних і вольових спроможностей національних еліт.

Джерела та література:

1. Бжезінський, Збігнев. 2000. Велика шахівниця. Американська першість та її геостратегічні імперативи / з англ. перекл. Олена Фешовець. Івано-Франківськ: Лілея-НВ. 288 с.

2. Соснін О. В., Воронкова В. Г., Нікітенко В. О., Максименюк М. Ю. 2017 Інформаційно-комунікативний менеджмент: зарубіжний і вітчизняний досвід: Навчальний посібник. За ред. д. політ. н. О. В. Сосніна, д. ф.н., проф. В. Г. Воронкової. Київ: Центр навчальної літератури. 316 с.

3. Шумпетер, Йозеф А. 1995. Капіталізм, соціалізм і демократія. Пер. з англ. В. Ружицького та П. Тарашука. К.: Основи. 528 с.

References:

1. Bzhezins'kyy, Zbignyev. 2000. Velyka shakhivnytsya. Amerykans'ka pershist' ta yiyi heostratehichni imperatyvy / z anhl. perekl. Olena Feshovets'. Ivano-Frankivs'k: Lileya-NV. 288 s.

2. Sosnin O. V., Voronkova V. H., Nikitenko V. O., Maksymenyuk M. YU. 2017 Informatsiyno-komunikatyvnyy menedzhment: zarubizh-nyy i vitchyznyanyy dosvid: Navchal'nyy posibnyk. Za red. d. polit. n. O. V. Sosnina, d. f.n., prof. V. H. Voronkovoyi. Kyiv: Tsentr navchal'noyi literatury. 316 s.

3. Shumpeter, Yozef A.1995. Kapitalizm, sotsializm i demokratiya. Per. z anhl. V. Ruzhyts'koho ta P. Tarashchuka. K.: Osnovy. 528 s.